

آنچه باید درباره واکسن کودک بدانید

گفت‌وگو با دکتر مهدیار سعیدیان، فعال صنفی حوزه پزشکی و سلامت و مدیر روابط عمومی انجمن پزشکان عمومی خراسان رضوی

بهرتر است دو دوز را مثلا سینوفارم بزنند و برای دوز یادآور از پاستوکوک استفاده کنند یا بالعکس. چون دوز سوم بهتر است واکسنی باشد با نوع دیگری از عملکرد؛ مثلا ضد پروتئین های شاخکی ویروس باشد. آن طور که وزارت بهداشت، سازمان غذا و دارو و انستیتو پاستور اعلام کرده اند. سینوفارم و پاستوکوک هم کم عارضه ترین و موثرترین واکسن برای کودکان هستند.

آموزش مجازی باشد. واقعا برای بچه ها ضربه زنده است. این موضوع در کشورهای مختلف مطرح شده و سازمان بهداشت جهانی هم چنین موردی را مدنظر داشته. الان بچه های کلاس اول و دوم در جریان کرونا و برگزاری آموزش های مجازی، واقعا ضربه دیده اند. در واقع یکی از اهداف دیگر، بازگشایی زودتر مدارس است.

با این مقدمه پس اگر موافق باشید، برویم سر مرور واکسن های کودکان و معرفی آنها.

اول این توضیح را بدهم که واکسن مخصوص کودکان را هر چند شرکت فایزر برای اولین بار ساخت، اما هنوز تولید انبوه نشده. ولی آژانس بهداشتی اروپا اعلام کرده بود از اول ژانویه ۲۰۲۲، احتمالاً واکسیناسیون کودکان با واکسن فایزر ویژه کودکان شروع می شود. اما واکسن هایی که در ایران به آنها دسترسی داریم و وزارت بهداشت تایید کرده، یکی سینوفارم است و دیگری پاستوکوکویک که همان واکسن سوبرانا ۲ کوبایی است (واکسنی که به صورت مشترک با انستیتو پاستور تولید شده و وزارت بهداشت مجوز اضطراری به آن داده است).

این واکسن ها عوارضی هم روی کودکان دارد؟

تنها تحقیقی که در منطقه روی سینوفارم کودکان انجام شده، تحقیق امارات بوده. این کشور به سینوفارم کودکان مجوز داده.

برای چه سنینی است؟

واکسن های سینوفارم و پاستوکوکویک هر دو برای کودکان گروه سنی ۱۲ تا ۱۶ سال توصیه شده، اما برای زیر ۱۲ سال، هنوز سوال های زیادی مطرح است. عوارضی که شرکت فایزر برای واکسن کودکان اعلام کرده، یکی التهاب ماهیچه و دیگری التهاب پرده هایی است که دور ماهیچه قلب را می پوشاند. هر چند احتمال این عارضه در کودکان بسیار نادر است. یعنی اگر بچه ای کرونا بگیرد، آسیب هایی که می بیند بسیار بیشتر از عوارضی است که به جهت واکسن بر او عارض می شود. ضمن اینکه در ابتدای تولد، واکسن هایی بسیار بیشتر و اثربخش تر برای کودکان تزریق می شود، ولی اینقدر فواید آن بیشتر است که عوارض آن قابل چشم پوشی است. از این نظر والدین باید خیال شان راحت باشد و حتما واکسیناسیون را برای کودکان شان انجام دهند. چون اگر بچه کرونا بگیرد یا ناقل باشد، آسیب هایی که مثلا به پرده های قلبش وارد می شود، بسیار بیشتر از عوارض واکسن خواهد بود.

به نظر شما هنوز بزرگسالان در اولویت نیستند؟

نکته ای که سازمان بهداشت جهانی از دیدگاه بین المللی مطرح کرده این است که افراد بالغ کشورهای ثروتمند تقریباً واکسینه شده اند. اما در کشورهای در حال توسعه هنوز خیلی از افراد بالغ واکسینه نشده اند. سازمان بهداشت جهانی می گوید اگر بخواهیم عادلانه این واکسیناسیون را انجام بدهیم، باید اولویت را به بزرگسالانی بدهیم که در کشورهای فقیر و در حال توسعه واکسینه نشده اند و کودکان در اولویت بعدی باشند، چرا که احتمال و شدت ابتلا در کودکان بسیار کمتر است. یعنی واکسیناسیون کشورهای فقیر و در حال توسعه خیلی مهم تر از واکسیناسیون کودکان در کشورهای ثروتمند است.

کلاموضع سازمان بهداشت جهانی در قبال واکسن های کودکان چه بوده؟

اظهار نظر قطعی در این زمینه نداشته و کمی محتاطانه برخورد کرده و گفته باید تحولات همه گیرشناسی و اپیدمیولوژیک آن بررسی شود. ضمن اینکه شواهدی را برای ایمنی و کارایی واکسن در گروه سنی کودکان و نوجوانان، دو گروه ۱۲ تا ۱۸ سال و زیر ۱۲ سال، در نظر گرفته. اما از لحاظ علمی همان فایزر را برای سنین ۱۲ تا ۱۸ سال تایید کرده و برای زیر ۱۲ سال، یک سوم دوز نرمال فایزر را توصیه کرده. این شیوه در بعضی کشورها برای کودکان ۵ تا ۱۲ سال به کار گرفته شده است.

واکسیناسیون کودکان در ایران را توضیح می دادید که سوالاتی پرسیدم و بحث به اینجا رسید. اگر محبت کنید توضیحاتتان را تکمیل کنید.

در کشور ما همان طور که گفتم سینوفارم و پاستوکوکویک یا همان سوبرانا پلاس ۲ کوبا (که مشترک با انستیتو پاستور ساخته شده) برای کودکان قابل دسترس است. در توضیح بگویم چین دو واکسن تولیدی برای کودکان دارد؛ یکی سینوفارم و دیگری سینوواک که سینوواک را ما در ایران نداریم. اما

اندک بود. در واقع در کل جهان آن طور که در بزرگسالان شاهد آسیب های ناشی از کرونا بودیم، در کودکان چنین اتفاقی نیفتاد. هر چند که کودکان هم مبتلا می شوند، اما مسأله مهم ناقل بودن آنهاست. پس اولین هدف این است که از بیماری و ناقل شدن کودکان جلوگیری کنیم. در واقع وقتی واکسیناسیون را برای کودکان در نظر می گیریم، یکی از اهداف این است که بزرگسالان مبتلا نشوند و سایر اعضای خانواده درگیر نشوند. دومین نکته این است که کودکان هنوز به سن تشخیص نرسیده اند و نمی توانند پروتکل های بهداشتی را دقیق رعایت کنند؛ چه در محیط و چه در تعامل با همسالان و دیگران.

گاهی هم در مناطق مرحوم یا خانواده های بی بضاعت اصلا بخواهند هم نمی توانند!

چون ما شرایط مراعات پروتکل های بهداشتی را به شکل دقیق و کافی در مدارس کل کشور نداریم. در بعضی مدارس ما حتی از نظر مایع صابون هم کمبود می بینیم و طبیعتاً آن طور که باید و شاید نمی توانیم انتظار مراعات پروتکل های بهداشتی را داشته باشیم. پس دلیل اول این است که کودکان ناقل نشوند و دلیل دوم اینکه نمی توانند پروتکل های بهداشتی را رعایت کنند. دلیل سوم هم پیشگیری از ابتلا در کودکان است. چون زمانی که بتوانیم کودکان را ایمن کنیم، زنجیره کرونا را قطع کرده ایم.

در کنار اینها مسائل آموزشی هم مطرح شده. آموزش های حضوری نمی تواند جایگزین کامل

یاسر نوروزی قریب به یک سال و نیمی هست که مدارس همچنان به شکل مجازی برگزار می شوند، کودکان در خانه آموزش می بینند و از بسیاری مواهب ساده محروم شده اند؛ تفریح، تعامل با همسالان، سفر و... در کنار اینها فرض کنید کودکی را که پایه تحصیل را با کلاس مجازی آغاز کرده؛ این بچه چیزی از مفهوم واقعی معلم در ذهن ندارد، هم شاگردی را درک نکرده است و از فضای شور و هیجان و بازی و شادی و گفت و گو با بچه های دیگر هیچ تجسمی ندارد. درست است که آمار مرگ و میر در کودکان به جهت ابتلا به کرونا بسیار پایین بوده است، اما آسیب های اینچنین، ضربه هایی به مراتب سخت تر می تواند به روان کودک وارد کند. ضمن اینکه کودکان می توانند ناقل باشند و خانواده ای را به گرفتاری بکشانند. از این جهت یکی از مباحث مهم این روزها واکسیناسیون برای کودکان است. هر چند با نگرانی های والدین چه کنیم؟ دکتر مهدیار سعیدیان در این گفت و گو تمام آنچه را باید درباره واکسیناسیون کودکان بدانید، به تفصیل شرح داده است.

اول از مهم ترین اهداف در واکسیناسیون کودکان شروع کنیم.

همان طور که می دانید از ابتدای کرونا، موارد خطرناک ابتلای کودکان و به خصوص دانش آموزان در این زمینه بسیار

مشاهدات بالینی روی سینوواک نشان داده برای کودکان سنین ۱۱ تا ۱۸ سال، دو دوز واکسن و یک دوز یادآور باید تزریق شود. انستیتو پاستور هم همین را برای سنین ۶ تا ۱۸ سال (برای سینوفارم و پاستوکوکویک) توصیه می کند. نتایج بررسی شان هم این است که کلادرا این دو واکسن، عوارض خیلی محدودی مشاهده شده. پس توصیه می شود که استفاده شود.

در کل، توصیه بر واکسیناسیون کودکان است. درست است؟

علایم کرونا در کودکان ممکن است بسیار محدود باشد و در نظر گرفته نشود. یعنی کودکان می توانند ناقل باشند و زنجیره کرونا را ادامه دهند. علایم کرونا در کودکان می تواند بی اشتباهی و بی حالی باشد که ممکن است به حساب مریضی و تب و سرماخوردگی بگذارند. اما موضوع اینجاست که از نوزادی یک ماهه گرفته تا کودکی ۱۲ ساله، می توانند ناقل باشند. در کشور خودمان هم مواردی داشته ایم که یک نوزاد، خانواده ای هشت نفره را مبتلا کرده (به هر حال به خاطر رسم و رسومات باز دید از نوزاد و خانواده ای که تازه بچه دار شده). یکی از همکاران به من می گفت که حتی مادر بزرگ و پدر بزرگ، کارشان به آبی سی و یو بستری کشید. اما در مورد ایران به صورت اختصاصی بخواهیم اشاره کنیم، کمیته علمی ستاد کرونا گفته کودکان ۱۲ تا ۱۸ سال باید واکسن کرونا را دریافت کنند. چیزی هم که برای سینوفارم در کودکان ۱۲ تا ۱۸ سال توصیه شده، شامل یک دوز یادآوری هم می شود. اما برای زیر ۱۲ سال، پاستوکوک یا سوبرانا پلاس ۲ توصیه می شود. هر چند که نتایج تحقیقات در بزرگسالان هم نشان می دهد شیوه اثر واکسن پاستوکوک با واکسن سینوفارم متفاوت است و حتی موثرتر هم بوده. مکانیسم اثر در سینوفارم، ویروس کشته شده یا ضعیف شده است، اما پاستوکوک علیه پروتئین های اسپایک یا شاخکی ویروس وارد عمل می شود و در نتیجه موثرتر است؛ عملکردی شبیه به آسترانکا یا فایزر. اما نکته مهم این است که والدین باید کاهش ایمنی بدن را در بچه ها جدی بگیرند و هرگونه سرماخوردگی در کودکان را پیگیری کنند؛ از نوزادان و کودکان شیرخواره یک ماه تا دو ساله گرفته تا ۱۲ سال. والدین باید واکسیناسیون کرونا در کودکان را مثل سایر واکسن ها (مثلا سه گانه ها و غیره) که دوره تزریق دارند، جدی بگیرند و با خیال راحت می توانند انجام دهند.

برای پاستوکوک چه عارضه هایی گزارش شده؟

بی حالی و تب خفیف در ۴۸ ساعت اول اما اگر عوارض آن بیشتر از ۷۲ ساعت طول کشید، پزشکان توصیه می کنند والدین این موضوع را پیگیری و به متخصص اطفال مراجعه کنند. عوارض موضعی آن هم مثل عوارض آن در بزرگسالان می تواند باشد؛ درد در ناحیه تزریق، تورم و احساس سنگینی در دستی که تزریق روی آن انجام شده.

چه نکاتی در صورت مشاهده چنین عوارضی توصیه شده؟

برای کودکان همان شربت های دارای مسکن، یعنی استامینوفن و ایبوپروفن توصیه می شود. در بچه های بالای دو سال، استفاده از کمپرس گرم هم توصیه شده؛ می توانند کیسه آب گرم یا حوله گرم روی ناحیه بگذارند.

نکته دیگر، کسب رضایت والدین برای تزریق واکسن های کودکان است. شما با این موضوع موافق هستید؟

